

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาที่มีนัยสำคัญอย่างยิ่งกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่สำคัญ ๆ ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติ วิกฤตสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม พร้อมทั้งมีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี และการสื่อสารที่ไร้พรมแดน (ประภา ภัทรนิม, 2554, หน้า 2) ซึ่งในสถานะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็วดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน และการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคน และนำคนไปสู่การพัฒนาสังคม และสร้างสรรค์สังคมเพื่อพัฒนาชาติ (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2550, หน้า 21) ดังนั้น หน่วยงานการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวโดยการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงแห่งยุคศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับ มีการเน้นหนักให้ปรับปรุงหลักสูตรและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อพัฒนา นักศึกษาให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็นและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย กระบวนการเรียนรู้ทุกระดับ จึงต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนามนุษย์ทั้งกาย ใจ และปัญญา การฝึกให้ผู้เรียนได้หัดคิดวิเคราะห์ และ สังเคราะห์ (วิชัย ต้นศิริ, 2547, หน้า 123) ซึ่งการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เป็นหัวใจของการปฏิรูป การศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึด หลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ซึ่งต้องอาศัยแนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในการจัด การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางก็จำเป็นต้องอาศัยหลักการ รูปแบบการเรียนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอนที่หลากหลายเข้าไปช่วย (ทศนา แคมมณี, 2554, คำนำ) ในการจัดการเรียน การสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้นการเรียนรู้ต้องมุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตให้รู้จักคิดวิเคราะห์ วิจัย (Critical Thinking) รู้จักการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร (Inter Personal Communication) รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหา โดยพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหาเน้นประสบการณ์และการฝึก ปฏิบัติจริง (ไสว พักขาว, 2544, หน้า 12-13) ซึ่งสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2554 ก, หน้า 141) ที่เห็นว่า บัณฑิตควรมีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคือ มีความสามารถในการทำงาน และทำงาน

ร่วมกับผู้อื่นได้ ต้องพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้และ แสวงหาความรู้ รวมถึงการสร้างองค์ความรู้ได้ในระดับที่เหมาะสม และเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 2552 ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552. หน้า 6)

สภาพการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน พบว่า ยังมีปัญหาในด้านการเรียนการสอนในเรื่องคุณภาพยังไม่น่าพอใจ (สุทธศรี วงษ์สมาน, 2554, หน้า 6) ซึ่ง รุ่งเรือง สุชาภิรมย์ (2554, หน้า 8) เห็นว่าประเทศไทยมีจุดอ่อนเรื่องการจัดการศึกษาที่ยังไม่เกิดการตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน การศึกษาที่ยังไม่ยืดหยุ่นและหลากหลาย และขณะนี้การศึกษาไทยอยู่ในสภาวะวิกฤตเชิงคุณภาพทำให้การศึกษาไม่สามารถสร้างองค์ความรู้และปัญญาที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552, หน้า 6) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยไทยไม่ได้สร้างปัญญาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการเรียนการสอนยังมีลักษณะป้อนโดยการบรรยายของผู้สอน ทำให้ผู้เรียนต้องจดท่องจำตามที่อาจารย์บอกเป็นหลัก การพัฒนาปัญญาจึงไม่เกิดขึ้น (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2554 ก, หน้า 5 - 6)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับผลการสำรวจปัญหาการจัดการเรียนการสอนในอุดมศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอนยังยึดผู้สอนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนน้อย (ธีรวุฒิ โสภิจจุล, 2547, หน้า 2) และพบปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ (ปัจจุบันเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ) ที่พบว่า ผู้เรียนโดยรวมมีคะแนนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคตค่อนข้างต่ำ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิด เมื่อเปรียบเทียบกับทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน (เพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว, 2545 อ้างถึงใน ประวิทย์ สิมมาพัน, 2552, หน้า 1) รวมถึงปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในด้านต่าง ๆ ที่พบว่า ด้านผู้สอน มักมีการสอนแบบบรรยายวิธีการสอน ใช้การถ่ายทอดความรู้ไม่ถ่ายทอดความคิดเป็น ทำเป็น มุ่งเน้นการท่องจำ ไม่สามารถปลูกฝังการรักที่จะเรียนรู้ เน้นภาคทฤษฎี มากกว่าการปฏิบัติ การเรียนการสอนเน้นด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ การใช้วิธีสอนเป็นกลุ่มใหญ่เป็นวิธีที่ทำให้ครูและศิษย์ไม่ค่อยมีความใกล้ชิดกัน โดยมีปัญหาด้านผู้เรียนในเรื่องบุคลิกภาพของบัณฑิตยังบกพร่อง (พันธ์ศักดิ์ พลสารัมย์, 2543)

ในปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่สนองตอบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเป็นแนวทางที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่มีความเหมาะสมกับการเรียนการสอนผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามกรอบมาตรฐานที่คาดหวัง รวมถึงลักษณะของรายวิชาในกลุ่มรายวิชาชีพครูมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้จากกรณีปัญหา (Problem - based Learning) การเรียนรู้จากโครงการ (Project - based Learning) โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) และแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) นับว่าเป็นแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แนวใหม่ ซึ่งทั้งสองแนวคิดมีผลงานวิจัยเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอย่างมากในยุคปัจจุบัน โดยการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) จากการศึกษาการนำแนวคิดทฤษฎีสู่การเรียนการสอน โดยสรุปหมายถึง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยการแสวงหาความรู้ วางแผน คิดวิเคราะห์ สรุปและสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง โดยในการเรียนการสอนผู้เรียนจะมีบทบาทอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active) เกิดความรู้เมื่อผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับผู้อื่น สื่อและสภาพแวดล้อมมีการเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหาในบริบทและสถานการณ์จริง มีโอกาสสะท้อนความคิดและประสบการณ์แล้วนำข้อมูลความรู้เดิมมาตรวจสอบเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ทั้งนี้ครูผู้สอนจะเป็น ผู้จัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศและวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งเป็นผู้มีบทบาทเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองจนบรรลุจุดประสงค์ โดยมีการประเมินผลการเรียนที่หลากหลาย และยืดหยุ่นตามจุดมุ่งหมาย (Goal Free Evaluation) ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล (Devries, 1992, pp. 1 - 2; Jonassen. 1992, pp. 137 - 147; Perkins, 1992, p. 171 อ้างถึงใน ทิศนา แจมณี, 2551, หน้า 94 - 95; Vygotsky. 1997 a. pp. 27 - 45 อ้างถึงใน เกศราพรณ คงเจริญ, 2552)

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีหลักการและแนวคิดเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในสถาบันอุดม ศึกษาที่ผลิตบัณฑิตเพื่อการปฏิบัติงานในลักษณะวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งต้องอาศัยทั้งด้านความรู้และความชำนาญในทักษะวิชาชีพ เช่น ในงานวิชาชีพครูที่สามารถแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน วางแผนการปฏิบัติงาน คิดวิเคราะห์ และริเริ่มพัฒนางาน รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 และกรอบมาตรฐานอุดมศึกษา ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิดทฤษฎี การสร้างองค์ความรู้มาเป็นพื้นฐานพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

นอกจากแนวคิดทฤษฎีการสร้างสรรคความรูู้ (Constructivism) ที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนนี้แล้ว การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ก็เป็นการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งด้านวิชาการ และพัฒนาทักษะทางด้านสังคม และเป็นการสร้างการยอมรับนับถือซึ่งกันและกันและความภาคภูมิใจในตนเอง (Herreid, 1998; Johnson & Johnson, 1989; Joyce & Weil, 1996; Slavin, 1996 อ้างถึงใน ชีรวุฒิ ไชยกิจกุล, 2547, หน้า 3) นอกจากนั้นยังมีหลักฐานการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลทางบวกต่อผู้เรียนมากมายหลายประการ ซึ่งมีผลการวิจัยในต่างประเทศหลายสิบเรื่องที่ยืนยันข้อมูลเชิงประจักษ์ดังกล่าว (Slavin, 1994, pp. 22 - 40) อีกทั้ง มีผลงานวิจัยภายในประเทศที่มีการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา พบข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือกันทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น และทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงกว่าการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ขวัญดา บุญवास, 2547; ชีรวุฒิ ไชยกิจกุล, 2547; ประวิทย์ สิมมาทัน, 2552; ศรีวินทร์ ทองย่น, 2552; สุวิทย์ บึงบัว, 2553) รวมถึง ทำให้ผู้เรียนมีความเพียรพยายามที่จะบรรลุเป้าหมาย (Greater Efforts to Achieve) เป็นผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น (More Positive Relationships among Students) และมีสุขภาพจิตดีขึ้น (Greater Psychological Health) ทำให้มีความรู้สึกดี มีความเชื่อมั่นในตนเองและช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมสูงขึ้น (Johnson & Johnson, 1989, p. 307; Johnson, Johnson, & Holubec, 1994 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2551, หน้า 101) ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นการเรียนรู้ที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันและกันในการแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มเป็นการส่งเสริมความร่วมมือกันในกลุ่มสมาชิกและสร้างปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียน โดยมีเป้าหมาย คือ ความสำเร็จของสมาชิกทุกคน (Johnson & Johnson, 1989, p. 306; Johnson & Johnson, 2001, pp. 1, 14 - 16; Johnson et al., 2006 อ้างถึงใน ขวัญดา บุญवास, 2547, หน้า 3) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ในการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การพึ่งพาและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 2) การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนที่ตรวจสอบได้ 4) การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และ 5) การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Johnson & Johnson, 2001, pp. 14 - 16 อ้างถึงใน ขวัญดา บุญवास, 2547, หน้า 4; ทิศนา แจมมณี, 2551, หน้า 98) ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักการเรียนรู้ดังกล่าว สอดคล้องและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 22) ดังกล่าวข้างต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นสถานอุดมศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่หลักลักษณะหนึ่งในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาการเรียนการสอน (พ.ร.บ. มหาวิทยาลัย

ราชกฤษฎีกา 2547 มาตรา 7) ได้ดำเนินการจัดการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2549 (หลักสูตร 5 ปี) จัดการเรียนการสอนในลักษณะหลักสูตรสาขาวิชาหลายสาขาพัฒนาขึ้น ให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง พ.ศ. 2545) และพระราชบัญญัติครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพขั้นสูงของคุรุสภาและตามกรอบมาตรฐานระดับอุดมศึกษาดังกล่าวข้างต้น แต่จากการศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาในกลุ่มรายวิชาชีพครู การสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศ และอาจารย์ผู้สอน รวมถึงจากการประชุมสัมมนาครูพี่เลี้ยงจากโรงเรียนเครือข่าย ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและประสบการณ์ส่วนตัวผู้วิจัย พบว่า นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มีผลการเรียนรู้ด้านกระบวนการเรียนรู้ยังอ่อนในด้านทักษะการแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพครู รวมถึงทักษะทำงานแบบกระบวนการกลุ่มร่วมมือในการฝึกปฏิบัติงาน และความมุ่งมั่นต่อวิชาชีพ ซึ่งจะเห็นได้จากผลการฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเครือข่าย การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน และการปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนเป็นต้น

รายวิชา 1022001 ยุทธศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Integrated Strategies for Management of Learning) เป็นรายวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาการศึกษา หมวดวิชาชีพครูดังกล่าว ซึ่งเป็นรายวิชาชีพครูบังคับสำหรับทุกหลักสูตรสาขาวิชา ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ครอบคลุมเนื้อหาสาระด้านการสอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดปัญญาในการปฏิบัติ (Practical Wisdom) ระบบการสอนและการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เทคนิคและวิธีสอนแนวใหม่ การสอนแบบบูรณาการ กิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การฝึกทักษะการสอนแบบจุดภาค การจัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ได้จริงในการฝึกปฏิบัติการสอน (Practical Knowledge) (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2549, หน้า 36) รายวิชาดังกล่าวนี้จึงมีความสำคัญทั้งในแง่ของเนื้อหาสาระและทักษะปฏิบัติการวิชาชีพครู การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาสติปัญญาในการจัดการเรียนการสอน จึงต้องใช้กระบวนการแก้ปัญหาให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากการสร้างสถานการณ์ปัญหาเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกันฝึกปฏิบัติการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา รวมถึงการแสวงหาและสร้างความรู้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการเสริมศักยภาพและเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาเพื่อการเข้าสู่การปฏิบัติวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคตตามที่หลักสูตรมุ่งหวัง

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชายุทธศาสตร์เชิงบูรณาการ เพื่อการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารรายวิชา รายงานการวัดผลการเรียน การสังเกต

การเรียนการสอน และจากการสัมภาษณ์นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน พบว่า รายวิชามีปัญหา ในด้านการเรียนการสอนนักศึกษามีโอกาสน้อยในการมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์หรือร่วมกันแสวงหา และสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพราะการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ผู้สอนยังมีบทบาทเป็นสำคัญ ทั้งขึ้นการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล การเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังเป็นแบบบรรยาย เน้นการเรียนเนื้อหาสาระมากกว่ามุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาดังกล่าว ในปีการศึกษา 2553 ส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ มีผู้ได้คะแนนรวมถึงร้อยละ 80 มีเพียงจำนวน 7 คน จากนักศึกษาทั้งหมด จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 9.21 มีคะแนนระหว่าง 75 - 79 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.47 มีคะแนนระหว่าง ร้อยละ 65 - 69 มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 34.21 และนักศึกษาส่วนใหญ่มีคะแนนต่ำกว่า 65 มีจำนวนถึง 32 คน คิดเป็นร้อยละ 42.11 (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2553) นอกจากนี้ ยังพบว่า การฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ทั้งทักษะทางสังคมในด้านการสื่อสาร การทำงาน ร่วมกับผู้อื่น การฝึกคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และการศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างความรู้ควรได้รับการพัฒนา เป็นต้น

ดังนั้น การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาชีพครูที่มุ่งเน้นถึงความสำคัญ เนื้อหาสาระและการฝึกปฏิบัติวิชาชีพให้นักศึกษามีความสามารถในการสร้างความรู้ด้วยการเรียนรู้ แบบร่วมมือกันจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพื่อแก้ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนควรมีลักษณะที่เน้น การส่งเสริมกระบวนการคิด ทักษะกระบวนการเรียนรู้เพื่อแสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำองค์ความรู้ไปประกอบวิชาชีพเป็นครูที่มีความรู้กว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และสามารถร่วมทำงานกับผู้อื่นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหา และความสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางการศึกษา รายวิชาชีพครูดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนว การเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต โดยมีแนวคิด พื้นฐานของการพัฒนามาจากทฤษฎีการสร้างสรค์ความรู้ (Constructivism) ผสานกับแนวคิด การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และแนวการเรียนรู้โดยการจัดกรอบมโนทัศน์ ล่วงหน้า (Advance Organizer) มีแบบแผน โครงสร้างการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ มีการจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มย่อย ๆ ผู้เรียนละความรู้ความสามารถ กระบวนการ เรียนรู้เป็นแบบเน้นการสร้างความรู้ด้วยผู้เรียนเอง โดยอาศัยความร่วมมือกันในการเรียนรู้ นำไปใช้ กับรายวิชาวิทยาศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรายวิชาชีพครูบังคับ ตามหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

และสร้างเสริมคุณลักษณะของบัณฑิตวิชาชีพครูที่พึงประสงค์เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์ความรู้ อันนำไปสู่การพัฒนาตนเองและเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

สมมติฐานของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มีสมมติฐานของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มีทักษะการสร้างความรู้หลังการทดลอง สูงกว่านักศึกษาที่เรียนแบบปกติ
2. นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มีทักษะความร่วมมือกันเรียนรู้ หลังการทดลองสูงกว่านักศึกษาที่เรียนแบบปกติ
3. นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เนื้อหารายวิชาหลังการทดลองสูงกว่านักศึกษาที่เรียนแบบปกติ
4. นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มีเจตคติต่อรายวิชาหลังการทดลองอยู่ในระดับเห็นด้วยขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการสร้างความรู้และทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือ ความรู้ในเนื้อหาวิชาหมวดวิชาชีพครู และเจตคติต่อวิชาชีพครู

2. รูปแบบที่พัฒนาขึ้นจะเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์และผู้ที่มีความสนใจในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทางวิชาชีพครู ในลักษณะอื่น ๆ

3. เป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษา นักวิจัยและผู้สนใจในการนำผลจากการวิจัยการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนครั้งนี้ ไปพัฒนาหรือศึกษาเพื่อให้เกิดการค้นพบข้อมูลเชิงประจักษ์ช่วยให้ เกิดองค์ความรู้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชายุทธศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อการจัดการเรียนรู้ หมวดวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 7 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และสาขาวิชาศิลปกรรม รวมจำนวน 827 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชายุทธศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อการจัดการเรียนรู้ หมวดวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ใช้เทคนิคการสุ่ม แบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) เป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 2 กลุ่มเรียน จำแนกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 43 คน รวมจำนวน 78 คน

2. ระยะเวลาการทดลอง

ดำเนินการทดลองสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ใช้เวลาในการทดลอง จัดการเรียนการสอน 7 แผน รวมจำนวน 28 คาบ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

3.1.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

3.1.2 รูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ประกอบด้วย

3.2.1 ผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ประกอบด้วย ดังนี้คือ

3.2.1.1 ทักษะการสร้างความรู้

3.2.1.2 ทักษะความร่วมมือกันเรียนรู้

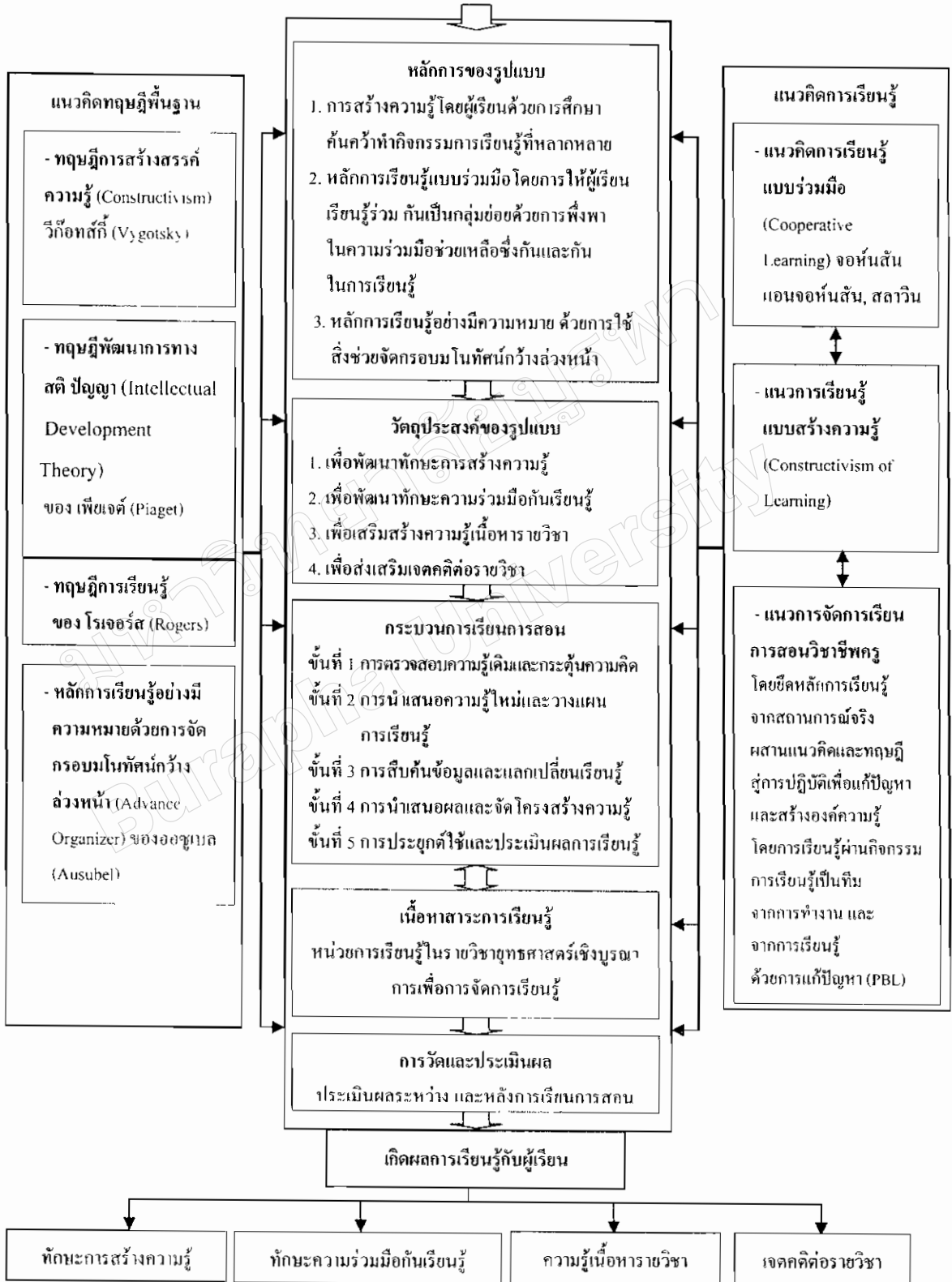
3.2.1.3 ความรู้ตามเนื้อหารายวิชายุทธศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อการจัดการเรียนรู้

3.2.2 เจตคติที่มีต่อรายวิชายุทธศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อการจัดการเรียนรู้

4. ขอบเขตเนื้อหาวิชา

การศึกษารั้วนี้เป็นการวิจัยโดยใช้เนื้อหาส่วนหนึ่งในรายวิชา 1022001 ยุทธศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Integrated Strategies for Management of Learning) ซึ่งเป็นรายวิชากลุ่มวิชาการศึกษา หมวดวิชาชีพครู ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การสอนแบบบูรณาการ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การฝึกทักษะการสอนแบบจุลภาค และแผนการจัดการเรียนรู้

**รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้
สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต**

ภาพที่ 1 - 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง สภาพลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่มีการจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้จัดกระทำเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์เฉพาะที่รูปแบบนั้นมุ่งหวัง

2. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หมายถึง แบบแผนในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยการสังเคราะห์ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development Theory) ของเพียเจต์ (Piaget) ผสานกับแนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และการใช้สิ่งช่วยจัดกรอบมโนทัศน์ล่วงหน้า (Advance Organizer) โดยมีโครงสร้างองค์ประกอบของรูปแบบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ การวัดผลประเมินผล

3. หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง เป็นส่วนกำหนดทิศทางการสร้างและพัฒนา รูปแบบ โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ 1) หลักการด้านการสร้างความรู้โดยผู้เรียน 2) หลักการด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย และ 3) หลักการด้านการเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นการนำสิ่งช่วยจัดกรอบมโนทัศน์ล่วงหน้าเพื่อเชื่อมโยงความรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาใหม่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

4. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง เป้าหมายผลการเรียนรู้ที่บ่งบอกคุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนในด้านทักษะการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้านทักษะความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกัน ด้านความรู้เนื้อหาสาระในรายวิชาที่จัดการเรียนการสอน และเกิดเจตคติที่ดีต่อรายวิชา

5. กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการเรียนรู้และกลยุทธ์การสอนต่าง ๆ ที่ผู้สอนได้นำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ประกอบด้วย ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การตรวจสอบความรู้เดิมและกระตุ้นความคิด ขั้นที่ 2 การนำเสนอความรู้ใหม่และวางแผนการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การสืบค้นข้อมูลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลและจัดโครงสร้างความรู้ และขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้และประเมินผลการเรียนรู้

6. เนื้อหาสาระ หมายถึง หัวข้อสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การสอนแบบบูรณาการ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การฝึกทักษะการสอนแบบจุลภาค และแผนการจัดการเรียนรู้

7. การวัดและประเมินผล หมายถึง แนวทางในการติดตามผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยประเมินผลทั้งในระหว่างการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลรวมหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอน ด้วยการประเมินทักษะในการสร้างความรู้ ประเมินทักษะความร่วมมือกันเรียนรู้ การทดสอบวัดความรู้เนื้อหาในรายวิชา และการวัดเจตคติต่อรายวิชา

8. การสอนแบบปกติ หมายถึง แบบแผนในการจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มใหญ่ที่สอนอยู่โดยทั่วไปที่ผู้สอนเน้นการบรรยายตามแผนการจัดการเรียนรู้

9. การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนร่วมกันเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประกอบด้วยสมาชิกที่ละความรู้ความสามารถ เน้นให้ผู้เรียนร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้และทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายความสำเร็จของกลุ่ม

10. การสร้างความรู้ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องศึกษาค้นคว้าและสร้างความรู้ขึ้นด้วยตนเองเป็นกระบวนการในการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติในกระบวนการสร้างความรู้โดยการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผนศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปเป็นองค์ความรู้

11. ประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนแบบร่วมมือกันสร้างความรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หมายถึง ผลที่เกิดจากการพัฒนาและการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสร้างความรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาตามกรอบเนื้อหาจาก 4 ประการ ดังนี้คือ

11.1 ด้านทักษะการสร้างความรู้ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการวางแผน แสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์และสรุปผล และการประยุกต์ใช้ความรู้ ประเมินโดยแบบประเมินทักษะการสร้างความรู้

11.2 ด้านทักษะความร่วมมือกันเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการสื่อสารการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาและภาวะผู้นำ ประเมินด้วยแบบประเมินทักษะความร่วมมือกันเรียนรู้

11.3 ด้านความรู้ตามเนื้อหาสาระในรายวิชายุทธศาสตร์เชิงบูรณาการ เพื่อการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และความคิดที่ผู้เรียนได้รับจากเนื้อหาในบทเรียนรายวิชา ยุทธศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อการจัดการเรียนรู้ วัดโดยแบบทดสอบวัดความรู้เนื้อหาวิชา

11.4 เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่ผู้เรียนมีต่อรายวิชายุทธศาสตร์เชิงบูรณาการ เพื่อการจัดการเรียนรู้

12. รายวิชายุทธศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เนื้อหาสาระที่อยู่ในรายวิชากลุ่มวิชาการศึกษา หมวดวิชาชีพครูบังคับ ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

13. นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หมายถึง ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2555 ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University